

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Länsstyrelsen Västernorrland

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen Västernorrlands beslut den 13 februari 2023 (bilaga 1)
dnr 218-9341-2022

SAKEN

Licensjakt på lo

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar yrkandena om ett allmänt förbud mot fällfångst, om att förvaltningsrätten ska fastställa vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid samt att låta beslutsfrågan om fällor gå tillbaka till Naturvårdsverket.

Förvaltningsrätten avslår yrkandet om att förvaltningsrätten ska begära förhandsavgörande från EU-domstolen.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västernorrlands län beslutade om licensjakt efter högst tolv (12) lodjur i länet, under perioden den 1 mars – 15 april 2023 eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten. Länsstyrelsen förordnade även att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

PARTERNAS INSTÄLLNING

[REDACTED]

[REDACTED] överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att det ska upphävas. Föreningen yrkar även inhibition om saken inte är avgjord när jakten startar samt att all fällfångst, oavsett angivna fångstredskap, ska totalförbjudas vid jakten och att beslutsfrågan om fällor omgående ska gå tillbaka till Naturvårdsverket som bör ta förnyad diskussion med veterinär- och djurvälståndsexpertis utan jaktintresse. Den yrkar dessutom, om förvaltningsrätten inte avser att bifalla överklagandet, att förvaltningsrätten begär förhandsavgörande från EU-domstolen i fråga om en licensjakt på lodjur i Sverige inte strider mot art- och habitatdirektivet mot bakgrund av angivna syften, samt fastställer vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid.

[REDACTED] framför i huvudsak följande. Lodjur är ett fredat vilt och får som huvudregel inte jagas enligt svensk lag. Lodjuret är också en strikt skyddad art enligt EU:s art- och habitatdirektiv. EU-domstolen har i flera rättsfall påpekat att art- och habitatdirektivets möjligheter till undantag för jakt på strikt skyddade arter ska tolkas mycket restriktivt. De nationella domstolarna ska även tolka EU-rätten fördragskonformt, dvs. beakta både försiktighetsprincipen och proportionalitetsprincipen i sin rättsutövning. De undantagsbestämmelser som finns i direktivets artikel 16.1.e ska således tolkas restriktivt och det är den

myndighet som fattat beslutet som har bevisbördan för att de nödvändiga förutsättningarna föreligger för varje undantag.

Länsstyrelsen har dock tolkat undantagsbestämmelserna som en grund för att bedriva ”allmän” jakt i syfte att minska lodjurspopulationen. Sociala, ekonomiska eller kulturella hänsyn kan inte tillåtas väga lika tungt som bevarandetresset vid en prövning av undantag från det strikta skyddet för de arter som omfattas av direktivet. Länsstyrelsen har inte på ett klart, tydligt och underbyggt sätt redovisat vad som är syftet med jakten eller presenterat rigoröst vetenskapligt stöd för att licensjakt är en ändamålsenlig lösning. Länsstyrelsen ”målar upp” en konflikt mellan lodjur och människor som inte finns.

Lodjur är klassat som sårbart på senaste rödlistan som publicerades av Artdatabanken vid SLU i april 2020. Lodjuren i Skandinavien har extremt liten genetisk variation. Lodjurspopulationen har minskat sedan licensjakt infördes och illegal jakt är ett allvarligt hot mot arten. Det kan således starkt ifrågasättas om lodjurspopulationen har gynnsam bevarandestatus. Andra alternativa lösningar som t.ex. skrämrelätgärder, stängsling, samråd, information, bidrag och ersättningar samt närvaro av fältpersonal är mer lämpliga än jakt. Skyddsjakt bör användas i nödfall på lodjur som har ett upprepat jaktbeteende på vissa tamdjur. Tamdjursangrepp från lodjur i länet är dock så gott som obefintliga. Länsstyrelsen har inte heller bjudit in organisationer som företräder miljö- och naturintresset eller allmänheten till samråd eller information om licensjakten.

Jakten riskerar att endast gynna ett fåtal personer inom jägarkåren som vill skjuta bort konkurrenter till det jaktbara viltet, hjortdjur m.m. Jakten på lodjur innebär även en störning under parningstid, vilket strider mot bestämmelserna i art- och habitatdirektivet. Lodjurens parningstid infaller i början av mars, vilket också är den tid då ungar fortfarande följer sin mamma. Alla lodjur får dessutom fällas oavsett djurets kön eller ålder. Därtill är hundträning lovligt i februari. Det är djupt oetiskt att utsätta lodjuren för drevjakt med hundar och

störningar under denna känsliga tid. De bedömningar som tidigare gjorts om skador och stress för fångande lodjur bör även beaktas och all fällfångst bör avlysas med hänvisning till dels veterinärexpertis och protesterna från alla djurskyddsorganisationer och miljöorganisationer som klart motsatt sig denna typ av extremt plågsamma fångstmetoder under många år. Föreningen hänvisar bl.a. till övrig rättslig reglering, rättspraxis och forskningsrapporter.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ändrar inte beslutet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Inhibition

Förvaltningsrätten har i beslut den 1 mars 2023 avslagit yrkandet om inhibition.

Övriga yrkanden

██████████ har yrkat att förvaltningsrätten ska totalförbjuda all fällfångst, oavsett angivna fångstredskap, och fastställa vad som inte innebär störning för lodjur, med eller utan ungar, som jagas under parningstid. Förvaltningsrätten kan inte pröva dessa yrkanden inom ramen för aktuellt mål. Vidare har föreningen yrkat att beslutsfrågan om fällor ska gå tillbaka till Naturvårdsverket. Det är inte heller något förvaltningsrätten kan pröva. Yrkandena ska därför avvisas.

██████████ har även yrkat att förvaltningsrätten ska begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen. Förvaltningsrätten anser att målet kan avgöras utan

att förhandsavgörande från EU-domstolen. Yrkandena om detta ska därför avslås.

Frågan i målet

Frågan i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att besluta om licensjakt efter ovan nämnt antal lodjur i länet är uppfyllda. Detta innebär att förvaltningsrätten ska pröva syftet med den beslutade jakten, om det finns någon annan lämplig lösning, om jakten försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, om jakten är lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och om den sker under strängt kontrollerade förhållanden samt selektivt.

Rättslig reglering

Enligt 23 c § jaktförordningen (1987:905) får licensjakt efter bl.a. lo ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Bestämmelsen är en implementering av rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och svarar mot kraven i undantagsbestämmelsen i artikel 16.1 e i direktivet. Enligt bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet omfattas lodjur annars av det strikta skyddssystem som följer av direktivet. I EU-domstolens avgörande C-342/05 Kommissionen mot Finland uttalas (punkt 25) att art- och habitatdirektivets undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att det föreligger nödvändiga förutsättningar för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de

skäl, villkor och krav som anges i direktivets artikel 16.1.

Mer nyligen har EU-domstolen, i avgörandet C-674/17 Tapiola, uttalat att artikel 16.1 i princip kan utgöra grund för att bevilja ett undantag som tillåter dödade av individer som tillhör de arter som nämns i bilaga 4 a till art- och habitatdirektivet (punkt 32). Detta förutsätter även att andra undantagsbestämmelser i 16.1 a – d inte är relevanta. För sådana undantag krävs bl.a. att de mål som eftersträvas med jakten redovisas klart och tydligt och underbyggs med rigörösa vetenskapliga uppgifter som visar att beslutad jakt är ägnad att uppnå målen, att det i tillräcklig mån har fastställts att målen inte kan uppnås genom en annan lämplig lösning, att det säkerställs att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten, samt att jakten sker selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden (punkt 80). Det är som huvudregel nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet (punkt 59). Gällande gynnsam bevarandestatus och krav på begränsad omfattning bedömde domstolen jaktuttaget i vidare sammanhang, omfattande den totala tillåtna bytesmängden avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår (punkt 62-65 och 75).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) får det även anses ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (HFD 2016 ref. 89).

Av proportionalitetsprincipen, vars tillämplighet på artskyddsområdet har slagits fast av EU-domstolen (C-76/08 Kommissionen mot Malta, punkt 57 och 64), följer att undantag från skyddssystemet ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget. HFD har även uttalat att det vid tillämpning av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet måste tillses att det råder jämvikt mellan artskyddet och vissa andra intressen (artikel 2.3) såsom ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. Jämvikten mellan

artskyddet och dessa intressen får inte förloras (HFD 2016 ref. 89).

Enligt HFD måste kravet på strängt kontrollerade förhållanden innebära att villkoren för jakt är tydliga främst vad gäller de individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Det ska finnas effektiva rutiner som förhindrar jakt i strid med villkoren. Kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten måste ställas högt. Gällande kravet på selektivitet måste detta innebära att jakten ska vara inriktad mot vissa individer eller grupper av individer som tillhör en viss art, eller undanta vissa individer eller vissa grupper av individer som tillhör arten. Urvalet måste ske med eftersträvat syfte att inte försämra den gynnsamma bevarandestatusen hos den aktuella populationen (HFD 2016 ref 89).

I förarbeten till den svenska jaktlagstiftningen (prop. 2008/09:210 s. 47 ff.) anges bl.a. följande. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor och öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. Jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder till oacceptabel påverkan på bytesdjur eller tamdjur, eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. Jakt som ett inslag i förvaltningen av de stora rovdjuret kan minska det hot som rovdjuret kan utgöra mot traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. En alltför stark rovdjurskoncentration kan i princip endast minskas genom jakt. Skydds jakt på lodjur bör vara förbehållen skadegörande individer och den normala beskattnings- eller jaktformen bör vara en noga reglerad och kontrollerad licensjakt i län som har stabila lodjursstammar.

Syftet med den beslutade jakten

Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning om att licensjakt efter lodjur är ett viktigt verktyg för att anpassa stammens täthet, storlek och tillväxt. Licensjakten förväntas hålla lodjursstammen vid

förvaltningsmålet och bidra till att övriga målsättningar för arten i länet nås, vilket i sin tur för med sig minskade företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala problem inom rennäringsen och en ökad acceptans för rovdjur och rovdjursförvaltningen i länet.

Förvaltningsrätten bedömer att beslutad licensjakt i tillräcklig grad kan förväntas uppnå de angivna syftena. Licensjakten får därmed anses ändamålsenlig mot bakgrund av de syften som angetts för beslutet. Enligt förvaltningsrättens mening är de syften som länsstyrelsen anger även acceptabla sett mot bakgrund av förarbetena till den svenska jaktlagstiftningen. Det föreligger således, enligt förvaltningsrättens mening, möjlighet att medge undantag från det strikta skydd mot jakt som lodjuren annars åtnjuter.

Annan lämplig lösning

Förvaltningsrätten anser att länsstyrelsen i tillräcklig grad har redogjort för att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt för att uppnå licensjakten syfte att reglera stammen så att den ligger på en nivå så nära förvaltningsmålet som möjligt. Utöver licensjakt arbetar länsstyrelsen dock även i största möjliga utsträckning med andra åtgärder som bl.a. skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska konflikter mellan människa och lodjur.

Upprätthållande av gynnsam bevarandestatus

Förvaltningsrätten konstaterar att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för lodjur är 870 individer i Sverige. Enligt Viltskadecenters Inventering av lodjur 2022 dokumenterades 246,5 familjegrupper av lodjur i Sverige under inventeringssäsongen 2021/2022. Detta motsvarar en population på 1 441 djur. Det konstaterades 86,5/97/63 familjegrupper av lodjur i det norra/mellersta/södra rovdjursförvaltningsområdet under inventeringssäsongen 2021/2022. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för det norra/mellersta/södra

rovdjursförvaltningsområdet är 58/62/27 föryngringar (familjegrupper) per år (NV- 01525-18).

Av länsstyrelsens beslut framgår att inventeringsresultatet från 2021/2022 visar att antalet familjegrupper i länet är 19, vilket motsvarar en population på ca 117 lodjur. Miniminivån för länet är 12 lodjursföryngringar, vilket motsvarar 74 individer, och förvaltningsmålet är 16 lodjursföryngringar, vilket motsvarar 87 individer, med ett förvaltningsintervall på 13-22 föryngringar per år. Enligt länsstyrelsen visar det preliminära inventeringsresultatet under innevarande inventeringssäsong 2022/2023 inte på någon större förändring av länets lodjursstam från föregående år. Länsstyrelsen bedömer därför att beslutet innebär att det finns en god marginal till länets miniminivå. Uttaget bedöms av länsstyrelsen varken påverka den regionala miniminivån eller det nationella referensvärdet.

Förvaltningsrätten anser inte att det framkommit skäl att ifrågasätta länsstyrelsens inventeringsuppgifter och utgår ifrån dem i bedömningen. Förvaltningsrätten finner därmed att den totala licensjakten på lodjur i Sverige inte medför att gynnsam bevarandestatus riskerar att underskridas. Det har inte heller framkommit något som tyder på att det beslutade jaktuttaget inom förvaltningsområdet eller länet medför att gynnsam bevarandestatus riskerar att underskridas. Uppgifterna i målet visar att lodjurspopulationen såväl nationellt som regionalt överstiger de av Naturvårdsverkets beslutade referens- och miniminivåerna. Vidare konstaterar förvaltningsrätten att lodjursstammens naturliga utbredningsområde sannolikt inte kommer att minska inom en överskådlig framtid och att det finns en tillräckligt stor livsmiljö för att artens population ska bibehållas på lång sikt.

Skäl saknas därför att ingripa mot beslutet för att skydda lodjurets bevarandestatus.

Lämplighet med hänsyn till stammens storlek och sammansättning

Förvaltningsrätten anser att det aktuella jaktuttaget i år får anses vara i begränsad omfattning i förhållande till resultatet av den senaste lodjursinventeringen i länet. Förvaltningsrätten finner heller inte att det framkommit någon särskild risk i nutid, kopplad till genetisk sårbarhet eller annat, som ger stöd för att licensjakten på annat sätt riskerar stammens sammansättning.

Den beslutade jakten uppfyller således kravet på att vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade förhållanden

Länsstyrelsen har begränsat antalet lodjur som får skjutas och beslutet innehåller tidsmässiga och geografiska avvägningar för att kunna styra jakten till de områden där problembilden kring lodjuren förväntas vara svårast.

Beslutet innehåller också krav på bl.a. skyndsam rapportering av fällda eller påskjutna djur, kontinuerlig kontroll med avräkning av hur många lodjur som återstår av tilldelningen, och krav på besiktning av fällda djur och skottplats eller fallplats.

Förvaltningsrätten anser att kraven är tillräckligt tydliga och innefattar effektiva rutiner för att förhindra och kontrollera att jakten inte sker i strid med villkoren. Beslutet uppfyller därmed kravet på att jakten ska ske under strängt kontrollerade förhållanden.

Villkor för jakten

Förvaltningsrätten finner inte att de angivna villkoren kan anses strida mot gällande rätt. Beslut om licensjakt efter lodjur får gälla under aktuell period (3 § NFS 2010:15, senast ändrad genom NFS 2014:25). Jakthundar får

användas vid tillåten jakt och vid jaktträning efter lodjur i hela landet den 1 feb-15 mars eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut (16 § jaktförordningen).

Slutsats

Förvaltningsrätten bedömer sammanfattningsvis att länsstyrelsen har visat att kraven för licensjakt är uppfyllda. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

██████████
rådman

I avgörandet har även nämndemännen ██████████

██████████.

██████████ har föredragit målet.

Enligt sändlista

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅINKOM: 2023-03-01
MÅLNR: 361-23
AKTBIL: 3

Beslut om licensjakt efter lodjur i Västernorrlands län 2023

Beslut

Länsstyrelsen Västernorrland beslutar om licensjakt efter högst tolv (12) lodjur inom Västernorrlands län fördelat på tre jaktområden.

Därutöver beslutar länsstyrelsen att nedan angivna villkor ska gälla för beslutet.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av bilaga 1.

Länsstyrelsen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelse. Beslutet fattas med stöd av 49 § delgivningslagen (2010:1932). Beslutet hålls under överklagandetiden tillgängligt hos Länsstyrelsen Västernorrland, Pumpbacksgatan 1, 871 86 Härnösand och på Länsstyrelsens webbplats, www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Villkor

Villkoren i beslutet är ställda utifrån Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4) samt Naturvårdsverkets beslut (NV-09859-22) om överlåtande av möjligheten att besluta om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Gotlands län. Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott finns i 43 och 44 §§ samma lag.

1. Jakttid

Jakten får bedrivas under perioden 1 mars – 15 april 2023 eller den tidigare tidpunkt då jakten i något av de tre jaktområdena avlyses.

Länsstyrelsen påminner om att lodjur enligt 9 § jaktförordningen får jagas under tiden från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

2. Omfattning

Jakten omfattar högst tolv (12) lodjur enligt nedan geografiska fördelning, se bilaga 2 för områdesbeskrivning och kartor.

Område 1) Fyra (4) lodjur; del av Örnsköldsvik och Sollefteå kommuner.

Område 2) Sex (6) lodjur; del av Örnsköldsvik, Sollefteå, Kramfors, Härnösand, Sundsvall och Timrå kommuner.

Område 3) Två (2) lodjur; del av Ånge kommun.

Tilldelning som kvarstår efter den 1 april får fällas inom alla ovanstående jaktområden.

Lodjur får fällas oavsett djurens kön och ålder. Ungar bör dock av jaktetiska skäl i möjligaste mån fällas före föräldradjur.

3. Jaktmedel m.m.

Hundar

Högst två hundar som ställer eller förföljer en och samma lo får användas samtidigt. Hundar får inte bytas under jakt på en och samma lo och under en och samma dag.

Fångstredskap

Länsstyrelsen beslutar att typgodkända lodjursfällor för levandefångst får användas under licensjakten. För jakt med fångstredskap gäller följande villkor:

Fällor ska anmälas till länsstyrelsen innan fällan gillras av den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla. Anmälan ska göras skriftligt med vanlig post (Länsstyrelsen Västernorrland, 871 86, Härnösand) eller e-post (vasternorrland@lansstyrelsen.se). En sådan anmälan ska ske innan licensjaktens början och den ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 28 februari. Anmälan ska innehålla namn, adress och telefonnummer till den som avser att bedriva licensjakt med hjälp av fälla, vilken fälltyp det rör sig om, i vilken kommun fällan ska placeras samt en exakt platsangivelse i form av koordinater, med uppgift om använt koordinatsystem. Företrädesvis används något av koordinatsystemen RT90 eller Sweref 99.

Fällor som används ska, vare sig de är gillrade eller inte, märkas med användarens namn, adress och telefonnummer. Denna märkning ska vara väderbeständig. Fällorna ska vittjas minst två gånger per dygn (morgon och kväll). Länsstyrelsen rekommenderar även att fällan förses med en larmanordning som meddelar när fångst har skett så att vittjning kan ske snabbare. Länsstyrelsens fältpersonal kan komma att genomföra tillsyn vid fällplatserna.

Inga motordrivna fordon

Länsstyrelsen tar inte något beslut om undantag från bestämmelserna i 31 § jaktlagen när det gäller användning av motordrivna fortskaffningsmedel. Detta innebär att jakt inte får ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Bestämmelser om användning av motordrivna fortskaffningsmedel som finns i andra regelverk påverkas inte av detta licensjaktbeslut.

4. Vilka får utföra jakten?

Person som har jakträtt i områden som omfattas av detta beslut har rätt att delta i jakt efter lodjur på det jaktområde där han/hon har jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattar jakt efter lodjur.

Enligt 49 § jaktförordningen ska samtliga som avser delta i licensjakt efter lodjur anmäla sig till Naturvårdsverkets Jägarregister.

Registrering kan ske genom:

- Logga in i Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/Auth> (detta kräver att du har BankID)
- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer)
- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen (samtalet kostar som ett vanligt samtal och du använder knappatsen på telefonen för att göra val.

Du får ingen bekräftelse på din registrering, oavsett vilken metod du använder för att registrera dig. Däremot kan du kontrollera din registrering genom att logga in i Jägarregistret.

5. Lodjursjägarens ansvar

Var och en som jagar lodjur ska informera sig minst en gång i timmen om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där jakten bedrivs.

Licensjakt får inte bedrivas senare än en timme efter att länsstyrelsen har avlyst jakten eller efter den tidigare tidpunkt då det har blivit känt för jägaren att jakten är avlyst eller att samtliga tilldelade djur har fällts. Den som fäller ett lodjur sedan jakten avlysts kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen om man av oaktsamhet inte hållit sig informerad. Lodjur som fälls efter avlysning tillfaller alltid staten och omhändertas av

länsstyrelsen. För aktuell information om återstående tilldelning, telefonnummer: 0611-34 91 53.

6. Jaktledarens ansvar

Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd inför varje jakttillfälle. Bedrivs jakt på egen hand har den ensamme jägaren samma ansvar som vilar på en jaktledare.

Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.

Jaktledaren ska ansvara för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten efterlevs.

Jaktledaren ska minst en gång i timmen informera sig om hur många lodjur som återstår av tilldelningen i det område där jakt efter lo bedrivs. Vid jakt med fångstredskap ska jaktledaren kontrollera att lo återstår av tilldelningen innan fångad lo avlivas för att förvissa sig om att djur återstår av tilldelningen.

Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen

7. Anmälan av fälld eller påskjuten lo

Fälld eller påskjuten lo ska anmälas av skytten till länsstyrelsen *snarast och senast inom en timme* från den tidpunkt då djuret fällts/påskjutits. Påskjutning definieras i detta beslut enligt följande: *skott har avlossats med avsikt att fälla lodjur och lodjuret har gått vidare efter skottet.*

Anmälan ska ske till telefon 0611-34 92 12. Vid anmälan ska följande anges:

1. Namn, adress och telefonnummer till skytten;
2. Namn, adress och telefonnummer till ansvarig jaktledare;
3. När lodjuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag);
4. Var lodjuret fällts eller påskjutits (jaktområde enligt detta beslut samt (koordinater eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000);
5. Djurets kön och ålder, om det är möjligt att fastställa;
6. Vilket jaktsätt som användes.

I samband med anmälan om fällt djur informerar länsstyrelsen om hur det ska förfaras med det fällda djuret. Länsstyrelsens besiktningsman kontaktar skytten angående tidpunkt och plats för besiktningen.

8. Platsundersökning och eftersök av påskjuten lo

Den som påskjutit lodjur ansvarar för att platsundersökning genomförs tills dess det är fastställt om djuret är skadat eller inte. Den ska säkerställa att spår på skott- och fallplats inte förstörs.

Den som påskjutit lodjur ansvarar tillsammans med jaktledaren för att eftersök genomförs om platsundersökningen eller andra omständigheter visar att det påskjutna djuret är skadat. Eftersök ska genomföras tills dess:

1. djuret påträffats dött,
2. djuret påträffats skadat och avlivats, eller
3. djuret inte kan anträffas.

Den som har påskjutit ett djur ska på begäran visa skottplatsen för länsstyrelsen samt redovisa till länsstyrelsen hur skottplatsundersökning och eftersök genomförts och dokumentera dessa åtgärder på blankett som besiktningsmannen tillhandahåller.

Hundar som används vid eftersök av påskjutna lodjur bör i lämpligaste mån vara särskilt tränade i att spåra lodjur.

9. Avräkning

Länsstyrelsen beslutar om ett påskjutet lodjur ska avräknas från kvoten eller ej. Påskjutet lodjur avräknas såvida det inte har påvisats genom länsstyrelsens fältkontroll att djuret är oskadat.

Djur som påskjutits i ett jaktområde och faller i ett annat jaktområde avräknas i det jaktområde där djuret faller om tilldelning återstår i detta jaktområde. Om jakten är avlyst eller inte varit tillåten i det område där djuret faller avräknas djuret i det område där djuret påskjutits.

Fällt eller påskjutet djur avräknas licenstilldelningen i det län där det först påsköts.

Fälls djur med stöd av andra beslut eller bestämmelser eller dödas av andra orsaker under den tid då licensjakt är tillåten i det aktuella länet ska dessa djur inte avräknas från licenstilldelningen.

10. Besiktning av fälld lo

Länsstyrelsens besiktningsmän ska besikta samtliga fällda djur.

- Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningsman.
- Om Länsstyrelsen så begär ska skottplats och fallplats omgående uppvisas.
- Besiktningsmannen fyller tillsammans med skytten i de blanketter för fällt lodjur som Länsstyrelsen tillhandahåller.

Jaktledaren uppmanas att underlätta för besiktningsmannen efter det att ett lodjur fällts, exempelvis genom att undvika att jaktdeltagarna trampar sönder spår vid skottplats och fallplats.

Besiktningsmannen tar ett hudprov (referensprov, ca 1 x 4 cm) och märker loskinnet med ett mikrochip vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Märkningen fungerar som ett bevis på att djuret fällts lagligt. Uppgifter om chipnummer ska anges på särskild blankett som besiktningsmannen tillhandahåller.

Om besiktningsmannen så begär ska skottplats/fallplats omgående uppvisas. Om skytten på besiktningsmannens begäran inte uppvisar skottplats/fallplats eller om denna inte kan återfinnas eller om skytten vägrar att visa djurkroppen eller lämna ifrån sig alla proverna, tillfaller hela lodjuret eller värdet av detsamma staten. Lodjur alternativt delar av lodjur som inte märks enligt bestämmelserna ovan tillfaller staten.

Flådd kropp inklusive huvudet sänds till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) genom besiktningsmannens försorg. Flådd kropp ska om möjligt inte frysas och inre organ får inte tas ur. Del av skinn som är eller kan misstänkas vara angripet av skabb ska också insändas.

Ytterligare upplysningar

1. Aktuell information om återstående tilldelning

Länsstyrelsen tillhandahåller en telefonsvarare med aktuell information om hur många djur som fällts och vad som återstår av tilldelningen. Denna telefonsvarare nås via telefonnummer **0611-34 91 53**. Informationen uppdateras minst en gång per dygn.

2. Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då totala antalet djur fällts eller påskjutits och avräknats eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen meddelar avlysningen via telefonsvararen.

3. Platsbesiktning

För att säkerställa att undersökning av skott- och fallplats kan göras på ett betryggande sätt och för att undvika misstankar om olovlig

användning av motorfordon bör skoter inte köras inom 300 m från det fällda djuret innan besiktningen är genomförd.

4. Jakträttshavarens rätt till delar av lodjuret

Skinn från fälld lodjur tillfaller jakträttshavaren under förutsättning att ovan nämnda uppgifter har rapporterats, att samtliga prover har insamlats samt att jakten i övrigt har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut. Jakträttshavaren får överlåta en fälld lo till annan person.

Jakträttshavaren kan ansöka om att få tillbaka kraniet mot en avgift efter att Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har genomfört åldersbestämning genom analys av en hörntand. Önskar en att få tillbaka kraniet ska det anges särskilt på besiktningsmannens blankett. Vid återsändandet informerar SVA om hur och av vem kraniet ska märkas med mikrochip.

5. Försäljning av kött, skinn m.m.

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning av lodjursskinn eller andra delar av lodjur samt kommersiell förevisning av lodjur är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För lodjur skjutna i enlighet med detta beslut kan Jordbruksverket meddela undantag från förbudet genom ett CITES-intyg.

CITES-intyget gäller för handel inom EU. För export av lodjur eller produkter av lodjur till länder utanför EU krävs ett särskilt exporttillstånd från Jordbruksverket. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se).

6. Hantering av personuppgifter

När fällor för lodjursjakt anmäls, när fällda eller påskjutna lodjur rapporteras in och när fällda djur besiktigas samlar länsstyrelsen in personuppgifter. Information om hur länsstyrelsen behandlar personuppgifter finns på www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/personuppgifter.

7. Annan tillämplig lagstiftning

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna i 27 § jaktlagen avseende grundreglerna för jaktens bedrivande och om vad som sägs i 31 § samma lag om användning av motordrivna fortskaffningsmedel. Länsstyrelsen hänvisar också till de inskränkningar som görs i 9 § jaktförordningen gällande jakttiden och till vad som sägs i bilaga 5 samma förordning om förbjudna medel och metoder för fångst och dödande. I 11 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS

2002:18) om jakt och statens vilt finns regler avseende godkända kulgevär. I 16 § samma föreskrifter framgår vilken ammunition som är godkänd vid jakt efter lodjur. Länsstyrelsen påminner om att skjutvapen enligt 22 § jaktförordningen inte får medföras vid färd med motordrivet fordon i terräng.

Länsstyrelsen påminner om att det enligt 18 § jaktförordningen framgår att jakt eller jaktträning med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet med hänsyn till hundens egenskaper eller snö-, is- och temperaturförhållandena inte utsätts för onödiga påfrestningar.

Länsstyrelsen erinrar om den skyldighet som följer av 28 § jaktlagen för jägaren att om vilt har skadats vid jakt snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas.

Länsstyrelsen påminner om bestämmelserna Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2018:3) om användande av fångstredskap.

Vid användning av automatiska kameror, t.ex. i samband med fällfångst av lodjur, behöver tillämpliga bestämmelser i Dataskyddsförordningen (GDPR, The General Data Protection Regulation) kring insamling (här genom fotografering) och hantering av personuppgifter beaktas.

Länsstyrelsen påminner också om att drönare anses vara motordrivna anordningar och att de därför enligt 31 § jaktlagen inte får användas vid licensjakt efter lodjur.

Rekommendationer

Länsstyrelsen rekommenderar att jaktledaren innan jakt inleds i ett område där renskötsel bedrivs kontaktar den berörda samebyn.

Juridiska förutsättningar för licensjakt samt tillämpliga bestämmelser

Beslutet fattas med stöd av 5 b, 9 b, 18, 23 c, 23 d och 24 d §§ jaktförordningen och Naturvårdsverkets beslut om överlämnande av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur (dnr. NV-09859-22). I beslutet beaktas skyddsreglerna i artikel 12 i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv. I beslutet beaktas också det som sägs i Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4).

Art- och habitatdirektivet förbjuder avsiktligt dödande av bland annat lodjur. De möjligheter till undantag från förbudet som direktivet medger genomförs med motsvarande bestämmelser i jaktlagen och

jaktförordningen. I 23 c § jaktförordningen regleras förutsättningarna för licensjakt efter stora rovdjur. Om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde får beslut om jakt meddelas. Jakten måste också vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning och ske selektivt och under strängt kontrollerade former.

Bestämmelsen motsvarar Art- och habitatdirektivets artikel 16.1.e. Artikeln stadgar att om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens be stånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om undantag från fredning meddelas. Ytterligare förutsättningar är att undantaget tillåts under strängt kontrollerade förhållanden, selektivt och i begränsad omfattning. Undantaget får enbart röra vissa exemplar av arten i en begränsad mängd, som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Enligt 23 d § jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter lodjur. Enligt 24 a § i samma förordning får Naturvårdsverket delegera rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till länsstyrelser. Förutsättning för en sådan delegering är att antalet föryngningar i rovdjursförvaltningsområdet överstiger den fastställda miniminivån för området. Naturvårdsverket beslutade att överlämna av rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län (dnr. NV-04663-19) den 27 juni 2019.

Enligt Kammarrätten i Stockholm, mål nr 3273–13, är det nödvändigt att det i beslut om undantag från bestämmelserna i artikel 16.1 i Art- och habitatdirektivet anges ett syfte när insamling av djur ska ske, i det här fallet genom licensjakt. Syftet ska vara acceptabelt och undantaget ska vara ändamålsenligt och proportionerligt.

I ett förhandsavgörande rörande vargjakt i Finland, den s.k. Tapioladomen, mål C-674/17, har EU-domstolen besvarat vissa frågor rörande tolkningen av art- och habitatdirektivet. Bland annat fann domstolen att det är möjligt att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga IV till nämnda direktiv i en begränsad mängd om den beslutande myndigheten med rigorösa vetenskapliga uppgifter visar att syftet med jakten kan uppnås med sådan jakt.

Det tydliggörs i Tapioladomen att möjligheten att besluta om undantag enl. Art. 16.1 e är begränsad. Försiktighetsprincipen ska enligt förhandsavgörandet gälla för uttag i populationen. Det innebär att uttaget ur populationen måste vara begränsat till en nivå där det inte medför en betydande negativ inverkan på beståndets struktur.

Detta gäller även om uttaget i sig inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Motivering till beslutet

Länsstyrelsen redogör i detalj för förutsättningar och syfte med licensjakten i det bifogade dokumentet ”Underlag till beslut” (bilaga 4) nedan följer en sammanfattning.

Bakgrund

Naturvårdsverket fastställde den 7 mars 2019 de regionala miniminivåerna. För Västernorrlands län är miniminivån satt till 12 föryngringar, vilket motsvarar cirka 74 lodjur.

Viltförvaltningsdelegationen i Västernorrlands län har den 6 oktober 2020 beslutat att länets förvaltningsmål ska vara 16 föryngringar, vilket motsvarar cirka 98 lodjur. Förvaltningsintervallet, inom vilket stammen tilläts variera fastställdes till 13–22 föryngringar.

Resultat från inventeringen 2021/2022 visade att länet då hade 19 föryngringar motsvarande cirka 117 individer.

Lodjuret är den rovdjursart som orsakar rennäringen de största sammanlagda skadorna. En stor del av de lodjursföryngringar som dokumenterats under inventeringen finns i eller i anslutning till de delar av länet där renskötseln är omfattande.

Licensjakt, det vill säga en populationsreglerande jakt i syfte att anpassa stammens täthet, storlek och tillväxt, är en viktig och grundläggande komponent i förvaltningen av de stora rovdjuren. Licensjakten förväntas hålla lodjursstammen vid förvaltningsmålet och bidra till att övriga målsättningar för arten i länet nås, vilket i sin tur för med sig minskade företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala problem inom rennäringen och en ökad acceptans för rovdjur och rovdjursförvaltningen i länet. Licensjaktbeslutet är i högsta grad kunskapsbaserat och bygger i allt väsentligt på kvalitetssäkrad information.

Gynnsam bevarandestatus

Enligt Naturvårdsverket är referensvärdet för populationsstorleken hos lodjur 870 individer i Sverige. Livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet samtidigt som framtidsutsikterna är bra och bevarandestatusen är gynnsam.

Inventeringssäsong 2021/2022 dokumenterades 246,5 familjegrupper av lodjur i Sverige, vilka motsvarar en population på ungefär 1441 djur.

Enligt Viltskadecenters sammanställning konstaterades 86,5 familjegrupper av lodjur i norra rovdjursförvaltningsområdet säsongen 2021/2022 motsvarande 531 individer. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för norra rovdjursförvaltningsområdet är 58 årliga föryngringar motsvarande 361 individer.

I Västernorrlands län är miniminivån 12 föryngringar vilket motsvarar cirka 74 djur. En minskning av nuvarande lodjurspopulation med 12 djur av en stam på cirka 117 djur motsvarar cirka 10 procent av stammen och äventyrar inte lodjurens gynnsamma bevarandestatus varken i länet eller i norra rovdjursförvaltningsområdet.

Länsstyrelsen konstaterar att lodjuren har en gynnsam bevarandestatus idag och att det finns utrymme för förvaltande åtgärder i form av licensjakt och skydds jakt i det norra rovdjursförvaltningsområdet.

Val av jaktområden

Områdesindelning under jakten ska följa lodjursstammens utbredning i länet och göra det möjligt att styra jakten till de områden där problembilden kring lodjuren förväntas vara svårast, främst med avseende på rennäringen. Områdesindelning kan också omvänt användas för att minska jakttrycket i områden där målet för lodjursstammen är en ökning.

För länet som helhet ska lodjursstammen hållas på ungefär samma nivå framöver. I olika delar av länet borde populationen dock minska respektive öka, för att en ännu jämnare spridning av djuren ska kunna nås. Länsstyrelsen har vid utformningen om områdena särskilt beaktat de synpunkter som inkommit från samebyarna under de genomförda konsultationerna. Länsstyrelsens bedömning är att en indelning av länet i tre områden riktade mot att förebygga skada för rennäringen är ändamålsenligt vid årets licensjakt.

Konsultation med samebyar

Inför beslut om licensjakt efter lodjur 2023 har Sametinget, Svenska samernas riksförbund (SSR) och länets samtliga samebyar tillfrågats om de vill bli konsulterade i frågan om licensjakten. En sammanfattning av genomförda konsultationer finns i bilaga 5.

Länsstyrelsens bedömning

Den av länsstyrelsen beslutade licensjakten efter lodjur håller sig inom ramarna för Naturvårdsverkets delegeringsbeslut och följer intentionerna i den regionala förvaltningen för arten och tar även hänsyn till de nationella målen för lodjursstammen. Sammantaget gör länsstyrelsen bedömningen att förutsättningarna för licensjakt enligt 23 c § jaktförordningen är uppfyllda och att licensjakten i Västernorrlands län inte äventyrar stammens gynnsamma

bevarandestatus i landet. Beslutet är i huvudsak inriktat på att begränsa skadorna för rennäringen.

Länsstyrelsen har i detalj redogjort för förutsättningarna och syftena med licensjakten i det bifogade dokumentet "Underlag till beslut" (bilaga 4) och bedömer att dessa syften är acceptabla utifrån gällande regelverk. Länsstyrelsen menar att licensjakten är ändamålsenlig och att dess förväntade effekter är proportionerliga till de syftena med jakten som har presenterats. Licensjakten förväntas bromsa tillväxten i lodjursstammen och bidra till att målsättningarna för arten i länet nås, vilket i sin tur för med sig minskade företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala problem inom rennäringen och övrig tamdjursnäring samt en ökad acceptans för rovdjur och rovdjursförvaltningen i länet. Licensjaktbeslutet är kunskapsbaserad och bygger på kvalitetssäkrad information.

Länsstyrelsen kan inte se någon annan lämplig lösning, givet de stora rumsliga och tidsmässiga skalorna som en långsiktig och adaptiv lodjursförvaltning på populationsnivå behöver hantera. Jaktens omfattning är lämplig med hänsyn till stammens storlek och utbredning. Jakten är selektiv och den sker i begränsad omfattning under strängt kontrollerade former.

Sammantaget bedömer länsstyrelsen att förutsättningarna för licensjakt enligt gällande regelverk är uppfyllda och att licensjaktbeslutet inte försvårar upprätthållandet av lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus. Länsstyrelsen bedömer vidare att denna jakt bidrar till att hålla lodjursstammen inom ramarna för länets beslutade förvaltningsintervall, samtidigt som den bidrar till att minska lodjurens effekter på rennäringen.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 0611-349 000 eller via e-post vasternorrland@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 9341-2022 i ämnesraden för e-post.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga 1 med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Berit Högman med miljöhandläggare Linda Rapp som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Jenny Lindgren, enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

Naturvårdsverket
Ledamöterna i Västernorrlands viltförvaltningsdelegation
Polismyndigheten Region Nord
Länsstyrelserna i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Sametinget
Jägareförbundet Mittnorrländ
Viltskadecenter
Loforskningsprojektet
Statens Veterinärmedicinska Anstalt

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Kartor över jaktområden
3. Lathund för lodjursskyttar
4. Underlag till beslut om licensjakt på lodjur i Västernorrlands län 2023 (externt dokument)
5. Sammanfattning av konsultationer (externt dokument)

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västernorrland antingen via e-post; vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västernorrland, 871 86 Härnösand.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer.

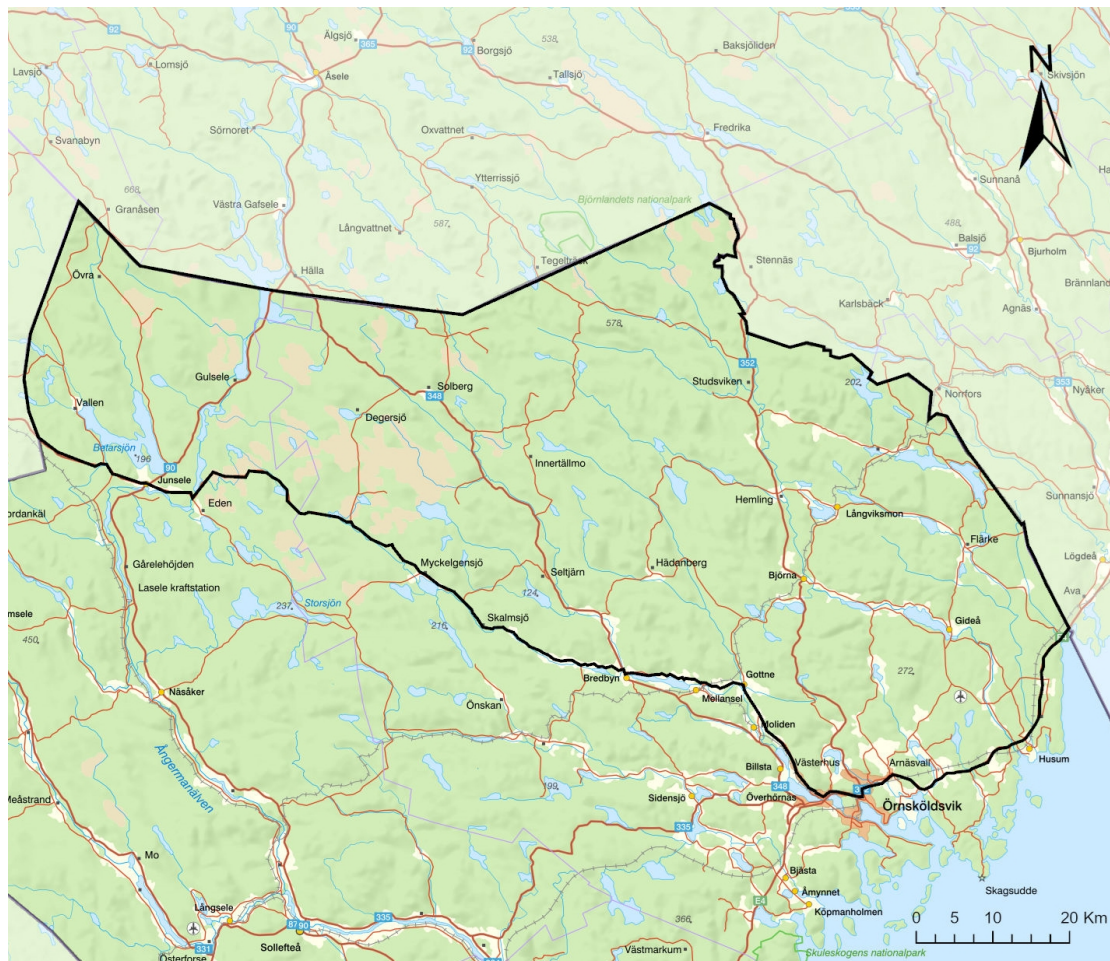
Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, vasternorrland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 0611-34 90 00. Ange diarienummer 9341-2022.

Bilaga 2

Jaktområde 1

Del av Örnsköldsviks- och Sollefteå kommuner. Områdesgränsen följer länsgränsen i norr och väster. Från västra länsgränsen följs väg 346 till Junsele, från Junsele väg 983 och 1035 till Bredbyn. Från Bredbyn väg 1032 till Örnsköldsvik. Från Örnsköldsvik följer gränsen E4:an upp till länsgränsen i norr.

Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Jaktområde 2

Del av Örnsköldsvik, Sollefteå, Kramfors, Härnösand, Sundsvall och Timrå kommuner.

I norr följer gränsen väg 889 från Bjästa västerut till Drömme, från Drömme följs väg 335 till kommungränsen mot Kramfors.

Kommungränsen följs upp till väg 983 som sedan följs till Junsele, från Junsele följs väg 346 västerut till länsgränsen.

I väster följer området länsgränsen söderut ner till väg 86 mot Timrå.

Från Timrå följer gränsen väg 331 norrut till Åsäng därefter går gränsen längs väg 706 till Stigsjö. Från Stigsjö följs väg 725 till Ålandsbro och sedan längs E4an norrut till Höga Kusten bron. Från Höga Kusten bron följs kustgränsen till Ullånger och sedan E4an norrut till Bjästa.

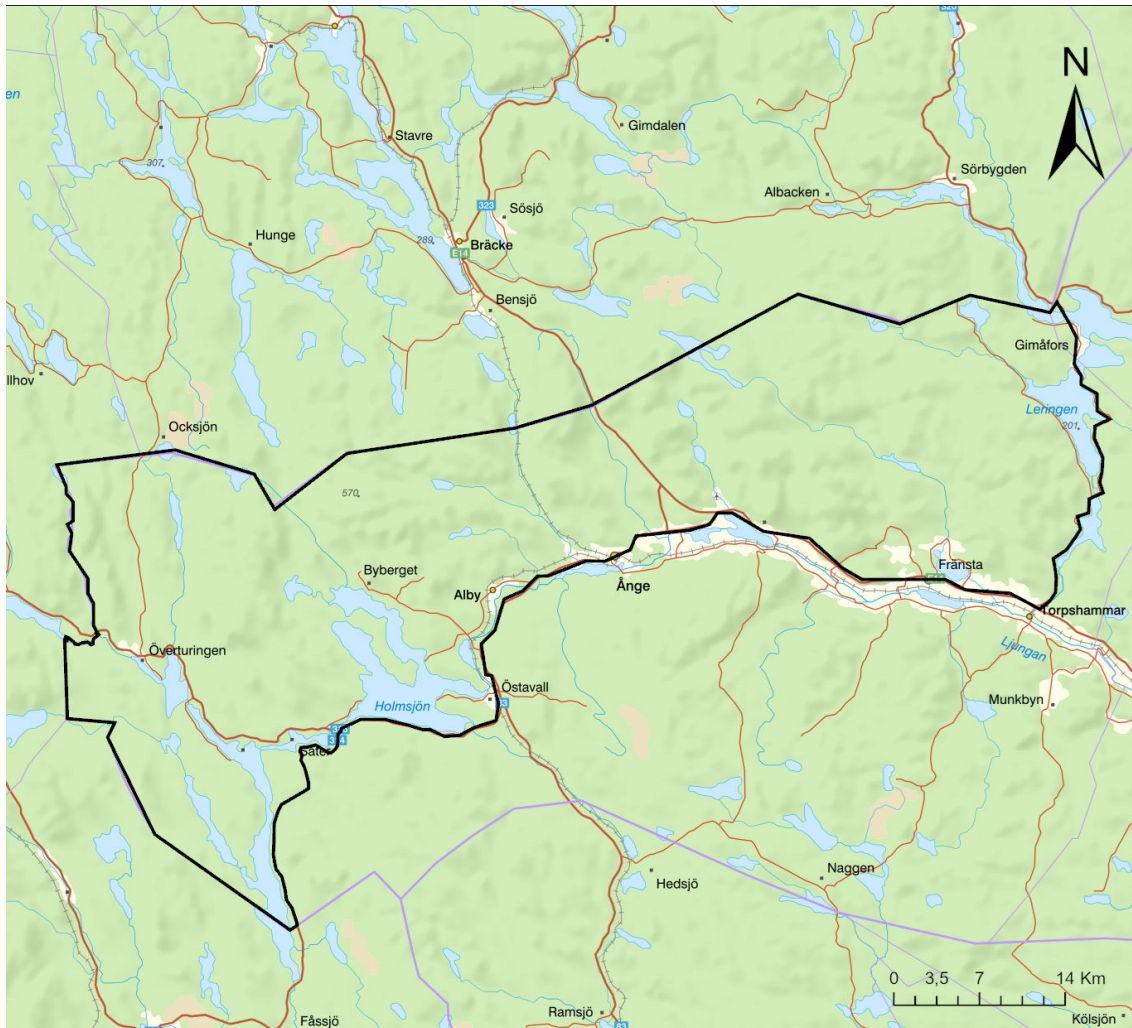

Länstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Jaktområde 3

Del av Ånge kommun. Områdesgränsen följer i norr och väst länsgränsen. Från västra länsgränsen följs väg 314 norrut till väg 315 som sedan följs österut till Östavall, därifrån väg 83 till Borgsjö. Sedan följs väg 14 till Torpshammar och därifrån går gränsen norrut via väg 591 till länsgränsen.

Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga 3

**Lathund för lodjursjägare 2023
Västernorrlands län**

Kontrollera före jakten	
Registrering	Alla som ska jaga ska vara registrerade jägarregistret.
Jaktledare	Ska vara utsedd vid varje jakttillfälle
Jaktområde	Se beslut
Jakttid	1 mars - 15 april eller den tidigare tidpunkt då jakten i området avlyses. Fr o m. en timme före solens uppgång t o m en timme efter solens nedgång
Tilldelning	Ta reda på kvarvarande tilldelning minst en gång per timme Tel: 0611- 34 91 53
Vapen	Kulgevär lägst klass 2 och hagel kaliber 12, 16 eller 20
Hundar	Högst två hundar, vilka inte får bytas vid jakt på en och samma lo under en och samma dag.
Fällor	Ska anmälas senast 28 februari. Endast godkända och märkta fälltyper är tillåtna.
Motorfordon	Inte tillåtna
Eftersökshund	Var och hur snabbt kan den vara på plats?
Efter skott	Markera skottplatsen i terrängen.
Anmälan	Utan dröjsmål och inom en timme. Uppge skytt, jaktledare, plats, var och när lodjuret fälldes. Påskjutet lodjur anmäls snarast. Tel: 0611-34 92 12
Påskjutning	Skytten tillsammans med jaktledaren ansvarar för platsundersökning samt för eventuellt eftersök
Prover	Flådd kropp inkl. huvud och hudprov
Blanketter	Tillhandahålls av besiktningsman och fylls i tillsammans vid besiktningen/platsundersökningen
Besiktning	Samtliga djur besiktas inom ett dygn. Skott och fallplats på begäran.
Försäljning/export	Intyg från Jordbruksverket krävs
Märkning	Skinn märks omgående vid besiktning. Kranium märks av skytt enligt instruktion från SVA

Underlag till beslut om licensjakt på lodjur i Västernorrlands län 2023

Bakgrund

Lodjursstammens storlek, utveckling och utbredning i länet

Antalet konstaterade föryngringar (honor med ungar) har varierat sedan inventeringarna började i länsstyrelsens regi 2001. Föryngringar, eller familjegrupper, kan omräknas till antal djur med hjälp av omräkningsfaktorn 6,14. Enligt det fastställda inventeringsresultatet för säsongen 2021/2022 bestod lodjursstammen i Västernorrland av 17 länsegna föryngringar. Fyra föryngringar delades med angränsande län varvid slutresultatet för länet blir 19. Med omräkningsfaktorn 6,14 uppgick därmed stammen till cirka 117 djur.

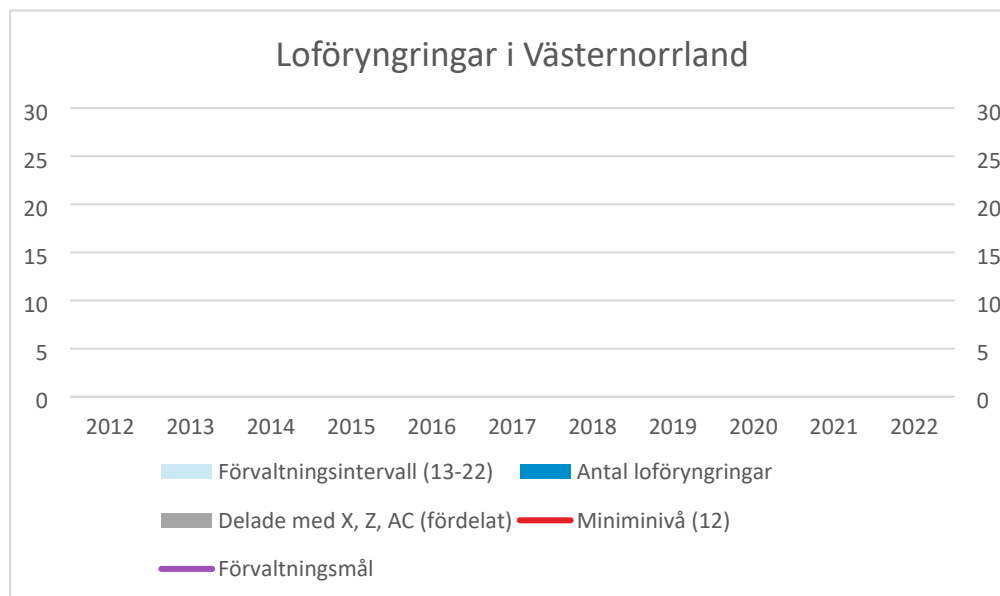
Innevarande vinter har 14 lodjursföryngringar kunnat fastställas preliminärt fram till den 6 februari. Eventuellt delade föryngringar har inte fördelats mellan länen än vilket kan påverka resultatet.

Inventeringen fortsätter till och med den sista februari och fler lodjursföryngringar kan komma att dokumenteras. Det resultat som hittills framkommit av genomförda insatser tyder inte på någon större förändring av länets lodjursstam från föregående år.

Målsättningar för lodjursstammen i länet

Förvaltningsmålet för länet fastställdes av länets viltförvaltningsdelegation den 6 oktober 2020 (d.nr. 511-1967-2020) till 16 lodjursföryngringar (honor med ungar) motsvarande cirka 98 individer. Förvaltningsintervallet, inom vilket stammen tillåts variera, fastställdes till 13–22 föryngringar motsvarande cirka 80–135 individer.

En länsvis miniminivå på 12 årliga föryngringar är beslutad av Naturvårdsverket. Lodjursstammen ska således ligga över miniminivån och inom förvaltningsintervallet. I figur 1 framgår de nu gällande måltalen samt stammens utveckling perioden 2012 fram till 2022, enligt genomförda inventeringar. Värt att notera att åren 2013, 2019 och 2020 kunde inte inventeringen genomföras på ett önskvärt sätt på grund av svåra spårförhållande.

Figur 1. Antal konstaterade lodjursföringringar inom Västernorrlands län per år samt delade med omkringliggande län och länets förvaltningsnivåer och miniminivå för lodjur.

Problemområden och skador orsakade av lodjur

I renskötselområdet är renen ett viktigt byte och lodjuret kan därmed orsaka rennäringen stora skador. Eftersom det nuvarande ersättningssystemet utgår från rovdjursförekomst i samebyarna och inte förutsätter att döda renar hittas så finns det ingen jämförbar dokumentation av de skador som rovdjuren orsakar inom rennäringen. Ersättningen för rovdjursdödade renar regleras genom viltskadeförordningen SFS 2001:724, Sametingets författningssamling STFS 2013:2 och genom regeringens regleringsbrev till Sametinget. Lodjuret är den rovdjursart som orsakar rennäringen de största sammanlagda skadorna. Belysande för detta är att huvuddelen av Sametingets ersättning för rovdjursförekomst under senare år har varit ersättning för lodjursförekomst. En stor del av de lodjursföringringar som dokumenterats under inventeringen finns i eller i anslutning till de delar av länet där renskötseln är omfattande.

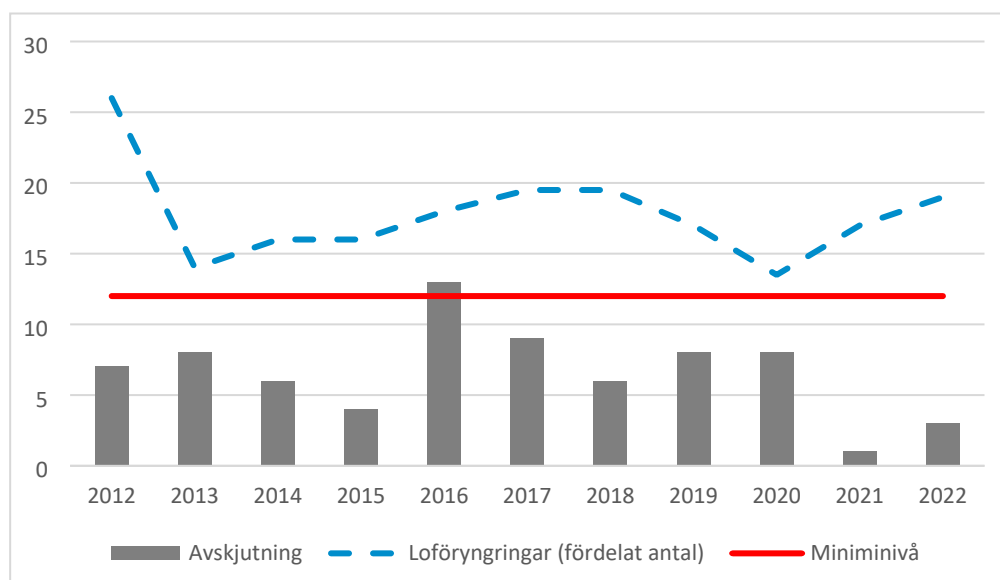
Tidigare lodjursjakt i länet

Från 2010 och med förnyat beslut nu senast 2022-12-02 (NV-09859-22) har Naturvårdsverket beslutat om att delegera rätten att fatta beslut om licensjakt på lodjur till länsstyrelsen. Av tabell 1 framgår beslutad tilldelning samt antal fällda djur vid licensjakt/skydds jakt från 2012–2022. Notera att beslutet 2016 överklagades och stoppades varför endast ett lodjur fälldes på licensjakt det året och resten av de fällda lodjuren fälldes under skydds jakt. Under 2021 beslutade Länsstyrelsen inte om någon licensjakt i länet men beviljade sex skydds jakter där ett lodjur fälldes.

Tabell 1. Antal tilldelade och skjutna lodjur i licens- och/eller skydds jakt i Västernorrlands län 2012–2022

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tilldelning	18	7	7	10	19	13	10	8	8	6	8
Avskjutning	7	8	6	4	13	9	6	8	8	1	3

Sedan 2012 har mellan 1–13 lodjur fällts vid licensjakt och/eller skydds jakt i Västernorrlands län varje år. Lodjursstammen har vid länsstyrelsens inventeringar, som sällan varit helt länstäckande, inte understigit 12 föryngringar (nuvarande miniminivå) vid något tillfälle under perioden.

Figur 2. Sedan 2012 har 1–13 lodjur fällts vid licensjakt och/eller skydds jakt. Lodjursstammen har vid länsstyrelsens inventeringar, inte understigit 12 föryngringar (nuvarande miniminivå) vid något tillfälle under perioden.

Dödlighet

Jakten kan ha betydelse för lodjursstammens numerär i Västernorrland om den är tillräckligt omfattande. Flera lodjur dödas i trafiken varje år och döda lodjur återfinns ibland, som ofta är skabbangripna. Ungarnas överlevnad kan variera, sannolikt av tillgången på föda. Länsstyrelserna inventerar familjegrupper, honor med ungar, som lever när inventeringarna genomförs under perioden oktober – februari. År med låg överlevnadsgrad hos ungarna ger till exempel ett resultat med färre familjegrupper medan antalet vuxna djur förändras marginellt.

Lodjursföryngringar utgör endast ett segment av den totala lodjurspopulationen och antalet föryngringar kan variera relativt mycket från år till år utan att antalet vuxna lodjursindivider behöver förändras i samma utsträckning.

Länsstyrelsens motiv för beslutet

Bedömningsgrunder

Länsstyrelsen har som regional myndighet en lång rad kompetensområden, vilket innebär att länsstyrelsen förfogar över omfattande dataunderlag och kunskap om lokala förhållanden och förutsättningar som ingen annan instans har på samma samlade sätt. Länsstyrelsen är därigenom väl lämpad att göra bedömningar och avvägningar, bland annat när det gäller olika åtgärder avseende förvaltning av rovdjur.

I Skandinavien bedrivs forskning kring lodjur i både Sverige och Norge. Svenska loforskningsprojektet startade 1993–1994 och är baserat vid Grimsö forskningsstation som tillhör Sveriges lantbruksuniversitet. Loprojektet samverkar intensivt med Norsk institut for naturforskning (NINA) och detta samarbete är sedan 2005 formaliserat inom paraplyorganisationen Scandlynx. Länsstyrelsen tar löpande del av nya forskningsresultat och införlivar dessa i rovdjursförvaltningen. Loforskningen levererar årligen en rapport där lodjurspopulationens dynamik undersöks och modelleras och där licensjaktens effekter på lodjursstammen prognosticeras¹.

Vilka vetenskapliga arbeten och resultat som Länsstyrelsen använder för att underbygga beslutet om licensjakt efter lodjur framgår av texten.

Nedan följer länsstyrelsens redogörelse för licensjaktens syften, bedömningen av allvarlig skada, att ingen annan lämplig lösning finns och vilken omfattning och utformning jakten ska ha för att vara lämplig och ändamålsenlig. Bedömningarna är gjorda med bred förankring i länet och av länsstyrelsens samlade expertis.

Skäl för licensjakt

Enligt svensk jaktlagstiftning ska eventuella problem och skador som förorsakas av jaktbart vilt i första hand regleras genom jakt. I propositionen *En ny rovdjursförvaltning* (prop. 2008/09:210) skriver regeringen att jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder

¹ Andren, H. 2022. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2024 vid olika beskattningsnivåer under 2023. Version 1 – Rapport från SLU Viltskadecenter, 2022–5

till oacceptabla förhållanden mellan människa och rovdjur. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att minska rovdjurens påverkan på bytesdjur, att bibehålla deras skygghet för människor, att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen och att öka acceptansen för rovdjur.

Regeringen skriver vidare att den normala jakt- och beskattningsformen för lodjursstammen bör vara en noga reglerad licensjakt i de län som har stabila lodjursstammar. Lodjursförvaltningen ska bedrivas på ett adaptivt sätt med bland annat en årlig utvärdering. Detta innebär att lodjursstammen bör förvaltas genom licensjakt och inte med skydds jakt även i län med renskötsel.

I propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (prop. 2012/13:191) bedömer regeringen att samtliga rovdjursarter i Sverige har uppnått gynnsam bevarandestatus och menar att Naturvårdsverkets möjlighet till delegering av rätten att besluta om licensjakt till länsstyrelserna bör utökas. Regeringen menar att det är viktigt att det i län där miniminivån för en rovdjursart överskrids ges utrymme för en adaptiv, ekosystembaserad förvaltning av denna art så att hänsyn kan tas till bland annat vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer.

I den nationella förvaltningsplanen för lodjur bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv lodjursförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och lodjur. När inventeringar visar att stammen ligger över det nationella referensvärdet kan licensjakt utgöra en av flera åtgärder i förvaltningen för att minska risken för socioekonomiska konsekvenser.

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå². Riktlinjerna antogs av kommissionen 2008 och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bland annat följande:

From a conservation point of view there is no principle reason why large carnivore populations cannot tolerate some levels of lethal control or be managed under the same type of harvest system as wild ungulates

² Linell m.fl. 2008. Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2).

or game birds, provided that the harvest is well managed. Proper management in this case requires effective monitoring of the population size, the setting of appropriate quotas and hunting seasons, and careful enforcement of these regulations.

Högsta förvaltningsdomstolen³ har funnit att det är möjligt att tillåta jakt med stöd av undantagsreglerna i artikel 16.1 e i Art- och habitatdirektivet. Baserat på detta har Förvaltningsrätten i Luleå⁴ funnit att det är möjligt att besluta om licensjakt även på lodjur om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. I ovan nämnda beslut har Högsta förvaltningsdomstolen anfört att det vid bland annat jaktbeslut måste tas hänsyn, förutom till artskyddet, även till andra intressen. Enligt artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet är sådana intressen ekonomiska, sociala och kulturella behov samt regionala och sociala särdrag.

Licensjaktens syften

Förvaltning av rovdjur är en mångfacetterad verksamhet. I renskötselområdet upptas en stor del av verksamheten av arbetet med rennäringens problem med rovdjur. Det finns en rad olika åtgärder som kan tillämpas för att minska rovdjursproblemet inom rennäringen. Beroende på problembild samt de tidsmässiga och rumsliga förutsättningarna är olika åtgärder lämpliga för detta i olika sammanhang. På en småskalig nivå är skydds jakt och ibland även andra åtgärder än jakt möjliga att tillämpa. På en storskalig nivå är det licensjakten som är den lämpligaste åtgärden.

Övergripande syften med licensjakt efter lodjur är följande:

- att bidra till att nå riksdagens målsättning om maximalt 10 procenters förluster inom rennäringen på grund av rovdjurspredation.
- att bidra till gynnsamma psykosociala förutsättningar för renskötare och andra tamdjursägare.
- att minska de negativa och öka de positiva socioekonomiska effekterna av rovdjursförekomst.
- att rovdjuren och rovdjursförvaltningen ska upplevas som legitim av befolkningen i länet och i landet.

Mer specifika syften med licensjakten är följande:

- att följa de beslut om målsättningar för lodjursstammen som Viltförvaltningsdelegationen i Västernorrland har fattat.

³ Dom i mål 2406-2408-16 och 2628-2630-16, meddelad den 30 december 2016

⁴ Dom i mål 2703-16, meddelad den 9 februari 2017

- att nå länets målsättningar för lodjursstammens storlek, utbredning och dynamik.
- att nå länets målsättningar för problembildens omfattning, - maximalt 10 procents förluster på grund av rovdjurspredation inom de samebyar länet berörs av.
- att frigöra utrymme för förekomst av järv, som är en viktig art för rovdjursförvaltningen i Västernorrland.
- att bidra till att lodjuren betraktas som resurs snarare än skadedjur av länets befolkning.

Licensjakt, det vill säga en populationsreglerande jakt i syfte att anpassa stammens täthet, storlek och tillväxt, är en viktig och grundläggande komponent i förvaltningen av lodjur och björn i Västernorrland. Begränsningen av skadorna inom rennäringen ska ske på ett sätt som har så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Ett led i detta är länsstyrelsens fastställande av förvaltningsmål och förvaltningsintervall för lodjursstammen. Förvaltningsmålen har formulerats på så sätt att det definierar det lägsta antalet lodjur som är möjligt i länet utan att miniminivån för arten riskerar att underskridas, givet den observerade naturliga variationen i stammens storlek. Licensjakt kan användas för att reglera lodjurens antal, utbredning, täthet och tillväxt som ett långsiktigt förebyggande verktyg för att nå de uppsatta förvaltningsmålen.

Att rovdjuren förorsakar allvarlig skada inom rennäringen har visats i olika sammanhang⁵. Inom ramen av ett regeringsuppdrag har Sametinget och Naturvårdsverket sammanställt förlustsiffror och bedömt olika rovdjursarters påverkan på rennäringen⁶. Kunskapen om rovdjursskador inom rennäringen har legat till grund för regeringens förslag om en toleransnivå på 10 procent som även beslutats av riksdagen.

Licensjakten är ändamålsenlig

Enligt Kammarrätten i Stockholm⁷ är det nödvändigt att det finns ett syfte angivet i ett beslut om undantag från fredningsbestämmelserna. Undantaget behöver också vara ändamålsenligt och proportionerligt.

Ett övergripande syfte med jakten är att minska lodjurens socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen och annan berörd tamdjursnäring. Denna påverkan består av två delar – den skada som lodjuren gör genom att äta renar och andra tamdjur samt den oro

⁵ T.ex. Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654

⁶ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket

⁷ Dom i mål nr. 3273-13, meddelad den 14 november 2014.

som lodjuren sprider bland renskötarna och tamdjursägare genom sin närvaro och den risk för angrepp på tamdjuren som detta medför⁸. Båda dessa delar kan åtgärdas genom att man hindrar lodjuren från att komma åt renarna eller andra tamdjur. Under kort tid och/eller i små områden kan detta göras med förebyggande åtgärder som till exempel stängsling, bevakning, utfodring eller flytt av djur med mera. Sådana insatser är dock inte möjliga att genomföra på en skala som omfattar ett helt län eller en hel lodjurspopulation och på lång sikt, eftersom åtgärderna på denna skala är alltför resurskrävande. De skulle även påverka den traditionella renskötseln negativt och riskera att ha en negativ miljöpåverkan. Dessutom behöver lodjuren som finns i norra Sverige renar som huvudsaklig föda vintertid samt livskraftiga stammar av rådjur i de mer utpräglade jordbruksbygderna efter kust och älvdalar, för att kunna bibehålla en livskraftig population.

Man kan även hindra lodjuren från att komma åt renar eller andra begärliga tamdjur genom att avlägsna lodjuren. Detta kan göras genom att flytta lodjuren eller genom att avliva dem. Att flytta vilda rovdjur är en åtgärd som är tveksam ur djuretiskt perspektiv eftersom fångst, hantering, transport och utsättning påverkar djuren och ökar deras dödlighet⁹. Dessutom är det svårt att hitta områden där befolkningen accepterar utsättning av rovdjur och speciellt av sådana individer som tidigare har ställt till med problem.

Att avliva lodjur kan göras främst genom skydds jakt eller licensjakt. Jaktförordningens 28§ är svår att använda inom rennäringen, eftersom angrepp av rovdjur på renar sällan observeras av personer som är beväpnade. Skydds jakt är administrativt omfattande och vanligtvis händelsestyrd, det vill säga, inte planerad i förväg. Den är oftast kostsam, den kan vara kontroversiell, och den har en effekt bara på kort sikt och inom ett begränsat område. Dessutom exkluderar skydds jakten oftast den icke renskötande lokalbefolkningen och minskar möjligheten till att nyttja lodjuren som resurs, då djuren som fålls vid skydds jakt vanligtvis tillfaller staten.

Licensjakt däremot är en väl grundad och planerad förvaltningsinsats och inkluderande företeelse där rennäring och lokalbefolkning kan samverka till ömsesidig nytta, där lodjuren kan vara en uppskattad resurs istället för skadedjur, och där den socioekonomiska och psykosociala påverkan på rennäringen minskar samtidigt som jakten kan generera

⁸ Jämför redogörelsen för vargens påverkan på rennäringen: Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpåpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. Skrivelse regeringsuppdrag, utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.

⁹ Jämför erfarenheterna från flytt av varg i Sverige och från flytt av problembjörnar i USA.

inkomster för befolkningen i länet. Därmed förväntas acceptansen för lodjuren men också för rovdjursförvaltningen att öka.

Allvarlig skada

I sitt beslut om upphävande av länsstyrelsens tidigare beslut om licensjakt efter lodjur 2016 anför Naturvårdsverket att länsstyrelsen i sammanhanget behöver beakta arbetet med förvaltningsverktyget samt toleransnivån för renskötseln och hänvisar till den nationella förvaltningsplanen för lodjur. I denna förvaltningsplan skriver Naturvårdsverket att förvaltningsverktyget som begrepp ska ses som en strukturerad samrådsprocess och bygger på att länsstyrelser och samebyar i samråd och utifrån ett adaptivt förhållningssätt fastställer hur man lokalt kan upprätthålla en hållbar renskötsel och samtidigt bidra till en gynnsam bevarandestatus för rovdjuren. Förvaltningsverktyget ska användas som ett redskap i den regelbundna dialogen mellan länsstyrelse och sameby inom ramen för förvaltning av rovdjur.

På nationell nivå har lodjurens predation på ren uppskattats till mellan 10 000 och 50 000 dödade renar per år¹⁰. Enligt teoretiska beräkningar minskar varje familjegrupp av lodjur det möjliga slaktuttaget ur renhjorden med cirka 100 renar per år¹¹.

Enligt Sametingets och Naturvårdsverkets sammanställningar ligger många samebyar på förlustsiffror långt över 10 procent, men skillnaderna mellan samebyarna kan vara stora. Att ta fram konkreta siffror för varje sameby har visat sig vara komplicerat i och med att väder och vind styr hur bra samlingen av renar fungerar och därmed hur tillförlitliga inräknade siffror är. Det finns idag ingen enkel metod för att mäta predationstakten på små renkalvar mellan födseln och kalvmärkningen och det har visat sig vara svårt att införa metoder för bokföring av renarnas kön vid slakt.

Sammantaget gör detta att länsstyrelsen idag inte har bra och kvantitativa siffror på vilka skador lodjuren förorsakar inom varje sameby i länet. Inom ramen för toleransnivåarbetet håller Sametinget på att, i samverkan med bland andra Naturvårdsverket och länsstyrelserna, ta fram en bättre och webbaserad funktion för dokumentation och beräkning av skadebilden. Länsstyrelsen utgår ifrån att detta arbete i en snar framtid kommer att avhjälpa kunskapsbrister och oklarheter som finns kring förlusternas omfattning inom rennäringen.

¹⁰ Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

¹¹ Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

Inom ramen för arbetet med förvaltningsverktyget har dock regelbundna möten mellan länsstyrelserna och samebyarna fört med sig en omfattande kvalitativ kunskap om vilka problem lodjuren förorsakar, med avseende både på företagsekonomiska, socioekonomiska och psykosociala effekter och på frågor rörande den upplevda legitimiteten av rovdjursförvaltningen. Detta för med sig att länsstyrelsen kan mäta problembildens omfattning på ett relativt tillförlitligt sätt, även om skadebilden inte exakt kan beskrivas i termer av antal döda renar eller kronor och ören. En uppföljning av problembilden görs vid regelbundna möten mellan länsstyrelserna och samebyarna.

Förutom att åtgärda företagsekonomiska effekter av lodjurspredation är ett ytterligare syfte med licensjakten att minska den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som rovdjuren kan ha inom rennäringen. Länsstyrelsen bedömer att licensjakten även har en positiv socioekonomisk effekt utanför rennäringen.

Skydds jakt inget alternativ

Skydds jakt är inget lämpligt alternativ till licens jakt. Vid skydds jakt ska problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt. Ofta involveras ett fåtal personer och det tillämpas metoder som vid vanlig jakt inte är tillåtna. Rovdjuren får en karaktär av skadedjur och kostnaderna för samebyn och staten kan bli höga. Jakten får oftast bedrivas på annans jaktområde och med metoder som kan upplevas som osportsliga och oetiska, vilket kan öka motsättningar mellan orsbefolkning och samebyn. Såvida inte skydds jaktarna genomförs i stort antal så har dessa svårt att ha en populationsreglerande effekt.

Vid licens jakt har många personer möjlighet att jaga och det finns ett intresse för jakt efter rovdjur i Västernorrlands län. Jakten bedrivs med traditionella metoder och har acceptans av stora delar av befolkningen. I viss mån finns det möjlighet att sälja jaktupplevelser till betalande gäster (som med all annan licens jakt). Skytten får behålla det fällda djuret (när det gäller björn) eller delar av det (när det gäller lo), vilka sedan kan säljas vidare. Sammantaget gör detta att lodjuren betraktas som en resurs, attityderna är relativt positiva gentemot arten och en acceptans finns för artens förekomst och förvaltning bland länets befolkning¹².

Ingen annan lämplig lösning

Alternativa metoder till jakt diskuteras vid varje beslut om skydds- eller licens jakt efter rovdjur som tas av myndigheterna. Det finns

¹² Sandström m.fl. 2014. Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning. – Rapport 2014:1, Umeå universitet och SLU.

sammanställningar¹³ för detta och även genomförda tester¹⁴ av olika metoder. I vissa lägen kan alternativa metoder till jakt vara en annan lämplig lösning, men detta gäller i de fall där problembilden är konkret och väl avgränsad i tid och rum. Där kan samling av renhjorden, utökad bevakning, utfodring, tillfällig stängsling, flytt av renar till alternativa betesmarker, flytt med lastbil i stället för till fots med mera vara framgångsrika. De flesta metoderna är mycket kostsamma och det är vanligtvis svårt för samebyn att hitta finansiering för sådana åtgärder vilket försvårar deras tillämpning.

När det gäller stora områden och långa tidsperioder är de flesta alternativa åtgärderna omöjliga att använda. Renarna rör sig i enlighet med sin natur i årstidsbundna vandringar över enorma områden. Väder och vind gör att denna dynamik ser lite olika ut från år till år. Den stora rumsliga skalan gör att byggnadstekniska lösningar får anses vara omöjliga att realisera på sameby- eller länsnivå, det går helt enkelt inte att bygga tillräckligt många anläggningar och dessutom sätta dem på rätt plats, eftersom de rätta platserna kan variera från år till år. Den långa tidsskalan gör att arbetsintensiva metoder skulle medföra enorma kostnader. En alltför stor påverkan på renarnas naturliga beteende skulle innebära att rennäringen förlorar sin extensiva och uthålliga karaktär och att renskötselns möjligheter minskar att vara en viktig traditionsbärare i samernas samhälle.

Länsstyrelsen och samebyarna har i samverkan identifierat och avgränsat problemområden, där problembilden kan hanteras på andra sätt än genom licensjakt. I länet som helhet är dock licensjakt den enda metoden som kan användas för att hålla lodjursstammen på en nivå som motsvarar målsättningarna för stammen i länet, vilka i sin tur ska bidra till att uppnå de mål som riksdag och regering satt upp rörande toleransnivå med mera. Utan licensjakt ökar lodjursstammen, vilket ökar behovet av skyddsjakt, med höga kostnader, minskad acceptans och en möjlig ökning av motsättningar mellan rennäringen och ortsbefolkningen som följd (se tidigare skrivningar). Även den illegala jakten på lodjur kan tänkas öka, och enligt populationsmodeller kan den illegala jakten orsaka en dödlighet på cirka 15 % bland lodjuren i norra rovdjursförvaltningsområdet¹⁵.

¹³ T.ex. Sametinget & Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.

¹⁴ Andréén, H. 2018. Beskattningsmodell för lodjur 2019–2020. Prognoser för lodjurspopulationen 2019 och 2020 i Sverige vid olika beskattningsnivåer. – Rapport från Viltskade-center, SLU 2018–5.

¹⁵ T.ex. Karlsson m.fl. 2012. Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder. – Rapport från Viltskadecenter 2012:6.

Selektivitet

Licensjakten inriktar sig framför allt på de lodjur respektive de områden som är mest problematiska för rennäringen och där andra lämpliga lösningar inte går eller är mycket svåra att tillämpa. En styrning av jakten åstadkoms med den områdesindelning som tillämpas och den tilldelning av jaktkvoter som sker. Länsstyrelsen rekommenderar att ungdjur fälls före föräldradjur, vilket medför en ökad selektivitet. Jakten får även bedrivas med fälla, vilket generellt ger möjligheten att frisläppa vissa djur efter fångst i stället för att avliva dem. Jakten får dessutom endast bedrivas under viss tid. Denna jakttid följer av Naturvårdsverkets föreskrifter och har valts utifrån överväganden kring artens biologiska förutsättningar. Länsstyrelsen menar att jakten därmed når den graden av selektivitet som är möjlig att åstadkomma inom licensjakten.

Strikt kontrollerade former

Beslutet innehåller såväl tidsmässiga som geografiska avgränsningar och beslutet har förenats med en rad villkor. Den som vill delta i licensjakt efter lodjur ska registrera sig i Naturvårdsverkets jägarregister. Jägarna ska hålla sig informerade om återstående tilldelning och anmäla fällda och påskjutna lodjur till länsstyrelsen. Fällor behöver anmälas till Länsstyrelsen innan licensjakten startar. Länsstyrelsen besiktar de fällda djuren och kan besöka skottplatser. De fällda lodjurens flådda kroppar lämnas in till Statens veterinärmedicinska anstalt, där obduktion sker och där åldersbestämning genomförs. Länsstyrelsen menar att dessa åtgärder säkerställer att jakten sker under strikt kontrollerade former.

Begränsad omfattning

EU-kommissionen har år 2002 uttalat sig över det antal lodjur som skulle kunna jagas i Lettland med stöd av artikel 16.1. e i Art- och habitatdirektivet under en jaktsäsong. Av en population om 600–650 individer före jakt ansåg kommissionen att ett uttag av 50 individer, motsvarande 7,7 – 8,3 procent av populationen, utgör en tillräckligt begränsad mängd och därmed är i överensstämmelse med direktivet. Detta under förutsättning att staten har antagit en förvaltningsplan för arten som har beaktats inför jakten samt att jakten inte försvårar upprätthållandet av den gynnsamma bevarandestatusen för arten.

Licensjakt efter lodjur bedöms både i den nationella och i den regionala förvaltningsplanen för arten som lämplig åtgärd och är en effektiv och hållbar del av en aktiv lodjursförvaltning om den genomförs i begränsad omfattning.

Ett uttag av 12 djur ur en population som beräknas uppgå till cirka 117 individer motsvarar cirka 10 procent av stammen. Därmed ligger uttaget något över den omfattning som EU-kommissionen tidigare har godkänt

för Lettlands del. Länsstyrelsen har följt lodjursstammens dynamik i länet under 20 års tid och menar att det vissa år dock kan behövas större uttag för att licensjakten ska kunna ha sin populationsreglerande effekt på lodjursstammen.

Lämpligt antal lodjur som får fällas

Naturvårdsverket har överlämnat rätten att besluta om licensjakt efter lodjur till länsstyrelserna i det norra rovdjursförvaltningsområdet för en begränsad period. Enligt jaktförordningen ska jakten vara lämplig med hänsyn till lodjursstammens storlek och sammansättning.

Länsstyrelsen har gjort en sammanvägd bedömning av förutsättningarna för ett selektivt jaktuttag. Bedömningen baseras på lodjursforskningens beskattningsmodell för lodjur¹, fastställt inventeringsresultat från den senaste inventeringssäsongen (2021/2022), preliminärt inventeringsresultat för 2022/2023, beslut om fastställande av regionala miniminivåer (NV-01525-18), regionala förvaltningsmål, nationell förvaltningsplan samt målsättningarna i den svenska rovdjurspolitiken.

Förutom att ta hänsyn till det möjliga jaktuttaget inom hela norra rovdjursförvaltningsområdet måste varje enskilt län ta hänsyn till de regionala förutsättningarna, den lokala stammens hållbara utveckling samt de övergripande riktlinjerna som finns i länets förvaltningsplan.

Länsstyrelsen beslutar om licensjakt efter 12 lodjur. Därmed bör det finnas förutsättningar att lodjursstammen ligger kvar inom beslutad förvaltningsintervall och att skadesituationen förbättras.

Sedan 2009 har mellan 1–13 lodjur årligen fällts vid licensjakt och/eller skyddsjakt i Västernorrland. Lodjursstammen har vid länsstyrelsens inventeringar, inte understigit miniminivån 12 föryngringar under samma period trots att 1–13 lodjur fällts. Med den erfarenhet av länets lodjurspopulation som länsstyrelsen har, dessutom under en lång tidsperiod, ser myndigheten liten risk att länets lodjursstam ska hamna under 12 föryngringar efter ett uttag av 12 djur. Det bör även finnas utrymme för skyddsjakt efter ytterligare några djur om sådan skulle bli nödvändig. I bedömningen ingår att risken för underskattning av lodjursstammen i förhållande till det regionala förvaltningsmålet är större än risken för överskattning, vilket ytterligare styrker att detta jaktuttag inte riskerar att påverka gynnsam bevarandestatus negativt.

Länsstyrelserna i norra rovdjursförvaltningsområdet har inför beslutet samrått angående lämplig tilldelning.

Gynnsam bevarandestatus

Enligt Naturvårdsverket är referensvärdet för populationsstorleken hos lodjur 870 individer i Sverige. Livsmiljön för lodjuren har bra kvalitet samtidigt som framtidsutsikterna är bra och bevarandestatusen är gynnsam.

Inventeringssäsong 2021/2022 dokumenterades 246,5 familjegrupper av lodjur i Sverige, vilka motsvarar en population på ungefär 1441 djur¹⁶.

Enligt Viltskadecenters sammanställning konstaterades 86,5 familjegrupper av lodjur i norra rovdjursförvaltningsområdet säsongen 2021/2022, detta motsvarar cirka 531 lodjur. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för norra rovdjursförvaltningsområdet är 58 familjegrupper (honor med årsungar) per år motsvarande cirka 360 lodjur.

Miniminivå, förvaltningsmål och förvaltningsintervall i länen i norra rovdjursförvaltningsområdet är framtagna i ett nära samarbete mellan länsstyrelserna. Ett av syftena med samarbetet var att garantera att tillräcklig hänsyn tas till internationella och nationella krav rörande rovdjursstammarnas storlek och utbredning såväl som till länens olika förutsättningar för arterna.

Västernorrlands län har en fast och reproducerande stam av lodjur. Arten förekommer i så gott som hela länet, men tätheterna är olika i olika delar av länet. Det har genom heltäckande och strukturerade årliga inventeringar av lodjursstammen i länet sedan 2001. Av data från 2003–2022 framkommer att stammen endast varit under miniminivån om 12 föryngringar två gånger under dessa år 2004 (7 föryngringar) samt 2006 (11 föryngringar). Som mest har 27 föryngringar konstaterats i länet (2012).

I Västernorrlands län är miniminivån 12 föryngringar vilket motsvarar cirka 74 djur. Förvaltningsmålet om 16 föryngringar, motsvarar cirka 98 djur. Stammen får dock fluktuera inom förvaltningsintervallet mellan 13 och 22 föryngringar, motsvarande cirka 80–135 individer. Förvaltningsintervallet och förvaltningsmålet är, med hjälp av underlag från forskningen och länsstyrelsens egna inventeringar, satta på så sätt att de naturliga fluktuationerna i det lokala lodjursbeståndet inte ska leda till att beståndet sjunker under miniminivån. En minskning av nuvarande lodjurspopulation med 12 djur motsvarar cirka 10 procent av stammen

¹⁶ Odden, J. & Frank, J. 2022. Inventering av lodjur 2022. Bestandsövervakning av gaupe i 2022. Bestandsstatus för store rovdjur i Skandinavien. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2022. 37 s

och äventyrar inte lodjurens gynnsamma bevarandestatus varken i länet eller i norra rovdjursförvaltningsområdet.

Länsstyrelsen konstaterar att lodjuren har en gynnsam bevarandestatus idag och att det finns utrymme för förvaltande åtgärder i form av licensjakt och skyddsjakt i det norra rovdjursförvaltningsområdet.

Fångstredskap

Länsstyrelsen tillåter användning av typgodkända fällor under licensjakten. Det finns en viss efterfrågan för denna jaktform som också tillåts i andra delar av norra rovdjursförvaltningsområdet.

Länsstyrelsen bedömer att en exakt platsangivelse är nödvändig för att underlätta tillsyn av fällor samt vid besiktning av fällfångade lodjur och för att följa upp rapporter från allmänheten om förekomst av illegala fällor. Fällorna bör vittjas minst två gånger per dygn för att förkorta vistelsetiden i fällan för djur som har fångats. Länsstyrelsen bedömer att det finns ett samband mellan vistelsetiden och risken för att det fångade djuret ådrar sig skador. Skador på fällfångade lodjur har diskuterats som ett djuretiskt problem.

Det finns ett omfattande regelverk när det gäller utfodring av vilda djur. Detta regelverk behöver beaktas när lodjur ska lockas till en fälla med hjälp av djurdelar eller andra lockmedel.

Inga motordrivna forskaffningsmedel

Motordrivna forskaffningsmedel tilläts första gången vid licensjakten 2011 och användningen har varit tillåten vid varje licensjakt till och med 2020. Anledningen till detta undantag från bestämmelserna i 31 § jaktlagen var strävan efter att göra jakten mer effektiv i väglösa men för rennärigen vik-tiga områden i länet.

Det har emellertid visat sig att skoter i vissa fall har använts på icke tillåtna sätt vid licensjakten och att en tillsyn av regelefterlevnaden generellt är svår att genomföra. Dessutom har licensjakten under senare år blivit mycket effektiv och lodjuren brukar fällas snabbt. Jakten har under perioden 2017–2020 som längst hållit på i 14 dagar. Trots möjligheten att använda skoter har de flesta lodjuren fällts ganska nära vägar. 2021 beslutade länsstyrelsen inte om någon licensjakt i länet.

Efter noga övervägande beslutade Länsstyrelsen därför att inte längre tillåta användning av motordrivna forskaffningsmedel vid sökandet efter lodjur under licensjakten 2022. Jakten 2022 präglades av dåliga spårförhållanden under nästan hela jaktperioden och endast tre av åtta tilldelade djur fälldes. Länsstyrelsens bedömning är att det inte går att

utvärdera efter endast ett år om det var spårförhållandena eller det faktum att man inte fick använda motorfordon för att söka efter spår som orsakade att tilldelningen inte fylldes. Länsstyrelsen avser att följa upp effekterna av detta noggrant och utvärdera inför kommande års jakter.

Litteraturförteckning

1. Andren, H. 2022. Beskattningsmodell för lodjur. Prognoser för den svenska lodjurspopulationen 2024 vid olika beskattningsnivåer under 2023. Version 1 – Rapport från SLU Viltskadecenter, 2022–5
2. Linell m.fl. 2008. Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2).
3. Dom i mål 2406-2408-16 och 2628-2630-16, meddelad den 30 december 2016
4. Dom i mål 2703-16, meddelad den 9 februari 2017
5. T.ex. Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.
6. Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.
7. Dom i mål nr. 3273-13, meddelad den 14 november 2014.
8. Jämför redogörelsen för vargens påverkan på rennäringen: Naturvårdsverket 2015. Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige. Skrivelse regeringsuppdrag, utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.
9. Jämför erfarenheterna från flytt av varg i Sverige och från flytt av problembjörnar i USA.
10. Sametinget och Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av ett regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.
11. Hobbs m.fl. 2012. Native predators reduce harvest of reindeer by Sami pastoralists. - Ecological Applications 22:1640–1654.

12. Sandström m.fl. 2014. Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning. – Rapport 2014:1, Umeå universitet och SLU.
13. T.ex. Sametinget & Naturvårdsverket 2013. Förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Redovisning av regeringsuppdrag. – Rapport 6555, Naturvårdsverket.
14. Andrén, H. 2018. Beskattningsmodell för lodjur 2019–2020. Prognoser för lodjurspopulationen 2019 och 2020 i Sverige vid olika beskattningsnivåer. – Rapport från Viltskade-center, SLU 2018–5.
15. T.ex. Karlsson m.fl. 2012. Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder. – Rapport från Viltskadecenter 2012:6.
16. Frank, J. & Tovmo, M. 2021. Inventering av lodjur 2021. Bestandsövervakning av gaupe i 2021. Bestandsstatus för store rovdjur i Skandinavien. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien. Nr 2-2021. 33 s

Bilaga 5: Sammanfattning av konsultationer

I enlighet med Lag (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, som trädde i kraft den 1 mars 2022, har Länsstyrelsen skickat en konsultationsförfrågan i ärendet till Sametinget, Svenska samernas riksförbund (SSR) och länets samtliga samebyar. Vilhelmina norra sameby, Vilhelmina södra sameby, Jovnevaerie samt SSR önskade konsultation, Raedtievaerie och Voernese lämnade synpunkter på områdesindelningen men avstod konsultation och övriga avstod helt. Konsultationen med Jovnevaerie ställdes in då samebyn fick förhinder.

Nedan följer en sammanfattning av de synpunkter som framkommit under konsultationerna samt Länsstyrelsens bemötande av synpunkterna:

Tilldelning

Länsstyrelsen redovisade beräkningsmodellen som används för att beräkna tilldelningen och möjligt intervall för var tilldelningen kan hamna. Båda samebyarna och SSR framförde att de ansåg att tilldelningen borde ha legat högre. Som skäl framfördes att man har högra förluster över toleransnivån samt ett totalt rovdjurstryck med både björn och järv.

Länsstyrelsen framförde att man måste utgå ifrån beräkningarna och att vi inte får riskera att hamna under miniminivån.

Områdesindelning

Samebyarna har tittat på områdesgränserna från förra årets beslut. Det diskuterades både om de skulle utökas eller vara flera mindre områden. Länsstyrelsen framförde att det inte är optimalt med för många mindre områden då det kan hindra avskjutningen. Vilhelmina norra och Vilhelmina södra samebyar tycker områdena kan lämnas som föregående år. Raedtievaerie och Voernese vill utöka område 2 för att få med deras områden bättre. Länsstyrelsen har inga synpunkter på det och kommer justera området enligt önskemål.

SSR har inga specifika synpunkter på områden utan anser att det är samebyarnas åsikter som är viktiga angående detta.

Jakt med fångstredskap

Samebyarna har inga synpunkter på om fällfångst tillåts.

Däremot ser man det som negativt att länsstyrelsen inte beviljar undantag för motorfordon och ser gärna att det införs igen.

SSR har inga ytterligare synpunkter än de som framförts av samebyarna.

Konsultationerna fördes i god anda och avslutades med en överenskommelse om att enighet eller samtycke inte kunde uppnås gällande tilldelningen.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.